

Jak wspierać szkoły, dyrektorki/ów i nauczycielki/li?

Warto organizować regularne spotkania z dyrektorami, podczas których omawia się bieżące wyzwania, wymienia pomysłami i wspólnie planuje działania. Dobrą praktyką jest organizowanie w szkołach zespołów zadaniowych, złożonych z osób, które będą na co dzień pracować z uczniami ukraińskimi, w tym psychologów i pedagogów. Taki zespół wypracowuje konkretne formy wsparcia dla uczniów, w tym pakiety i zajęcia powitalne, gromadzi i udostępnia innym nauczycielom materiały i pomysły edukacyjne do nauczania zarówno w “klasach standardowych”, do których kierowane są pojedyncze dzieci, jak i w oddziałach przygotowawczych.

Nauczyciele i nauczycielki chętnie korzystają z materiałów edukacyjnych, w tym scenariuszy zajęć, które warto im regularnie przysyłać. Zachęcamy do korzystania z zasobów, które systematycznie gromadzimy na stronie <https://soswspolnaskola.pl/>.

Dużym wsparciem będzie zatrudnienie asystentów międzykulturowych, którzy pomagają m.in. w komunikacji z uczniami i ich rodzicami oraz wspierają adaptację uczniów w nowych szkołach i miejscach zamieszkania.

Jak zorganizować w gminie proces włączania ukraińskich uczennic i uczniów w lokalny system edukacji?

Dobrą praktyką jest stworzenie zespołu zadaniowego (sztabu), składającego się z urzędników odpowiedzialnych za edukację sprawy społeczne i komunikację (może także chętnych radnych z komisji edukacji), dyrektorów placówek edukacyjnych i innych instytucji, w tym organizacji społecznych. Zespół ten powinien być w stałym kontakcie z organizacjami społecznymi, udzielającymi pomocy, a także przedstawicielami społeczności ukraińskiej w gminie.

Konkretne modele działania i rozwiązania przyjęte w gminach mogą być różne. Np. w Sopotcie wprowadzono “scentralizowane” zapisy do szkół i przedszkoli dla dzieci z Ukrainy. Prowadzi i koordynuje je wydział edukacji. Uchodźcy zgłaszają się w punkcie recepcyjnym, a wydział przydziela dzieci do placówek, w których są wolne miejsca. Dyrektorzy i tak codziennie wprowadzają informacje o nowych i rezygnujących uczniach.

Na jakich materiałach pracują nauczyciele w oddziałach przygotowawczych?

Nauczyciele razem z dyrektorami przygotowują dedykowany program dla oddziałów przygotowawczych. Korzystają z ministerialnych podręczników do języka polskiego jako języka obcego i materiałów przygotowanych przez organizacje społeczne.

Co z 16-17 letnimi absolwentami 11 klas w systemie ukraińskim? Jak ich wspierać?

Mimo, że zakończyli już edukację na poziomie ponadpodstawowym, można przyjąć ich do oddziałów przygotowawczych na poziomie licealnym, aby umożliwić im naukę języka polskiego - i w przyszłości zdanie egzaminu maturalnego zaadaptowanego do ich potrzeb.

Czy kuratorium może nakazać utworzenie oddziału przygotowawczego?

Rolą kuratorium jest dbanie, aby szkoły prawidłowo realizowały zadania dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze więc ma prawo zalecić stworzenie oddziałów przygotowawczych, jeśli uzna, że takie rozwiązanie będzie korzystniejsze dla uczennic i uczniów. Na razie jednak kuratoria nie ingerują zbyt mocno w decyzje JST i działania szkół.

Czy w przypadku utworzenie międzyszkolnych oddziałów przygotowawczych należy zapewnić dzieciom dojazdy do szkoły?

Dzieci mają prawo do korzystania ze zorganizowanych przez samorząd dojazdów jeśli placówka jest oddalona w klasach 1-4 o 3 km, a w klasach starszych o 4 km.

Jak zapewniać integrację w nowym środowisku, gdy uczniowie ukraińscy są w oddziałach przygotowawczych?

Kluczowe jest, by w szkołach uczennice i uczniowie z oddziałów przygotowawczych miały możliwość udziału w zajęciach ze swoimi polskimi kolegami i koleżankami. Mogą to być wspólne zajęcia z wychowania fizycznego, plastyki, muzyki, języka obcego, a także wspólne projekty edukacyjne, wycieczki, wydarzenia plenerowe, koncerty czy pikniki.

Dodatkowym wsparciem może być zapewnienie ukraińskim dzieciom polskiego opiekuna, który wprowadza ich do szkolnej społeczności.

<https://soswspolnaszkola.pl/category/adaptacja-kulturowa/>

Równocześnie wiele JST zapewnia dodatkowe środki instytucjom kultury, klubom sportowym, placówkom edukacyjnym i lokalnym organizacjom społecznym na prowadzenie zajęć, tak żeby każda zainteresowana osoba mogła w nich uczestniczyć.

Jak zapewnić wsparcie dzieciom, które kontynuują naukę w wirtualnej ukraińskiej szkole?

Jeśli rodzice nie zapisują dzieci do polskiej szkoły (lub po kilku dniach wypisują dzieci ze szkoły) ze względu na kontynuację nauki w ukraińskim systemie, warto zachęcić je do udziału w zajęciach pozalekcyjnych organizowanych na terenie gminy. Bardzo ważne jest umożliwienie im nauki języka polskiego, w szkole lub poza nią.

Jak reagować na głosy niezadowolenia społeczności szkolnej z wprowadzanych zmian?

Warto rozesłać do rodziców oraz uczennic i uczniów starszych klas listy wyjaśniające sytuację i zachęcające do włączania się w działania ułatwiające ukraińskim dzieciom adaptację. W Sopocie wyglądało to tak:

<https://sosdlaedukacji.pl/wp-content/uploads/2022/03/LIBRUS-Ukraina—do-rodzicow.pdf>

<https://sosdlaedukacji.pl/wp-content/uploads/2022/03/LIBRU-Ukraina-do-uczniow.pdf>

W miarę możliwości warto próbować nie zmieniać planu lekcji polskich dzieci. I najważniejsze - na bieżąco informować społeczność o wszelkich zmianach i obecnej sytuacji (częste, nawet krótkie informacje na stronie o mediach społecznościowych samorządu, szkół, jednostek kultury itd.).

Gdzie szukać asystentek międzykulturowych, tłumaczek, nauczycielek, psycholożek?

W wielu miejscach są już asystenci kulturowi, tam gdzie to potrzebne należy umożliwić nowym osobom przygotowanie się do tej pełnienia roli. Tłumaczy i psychologów można zatrudniać na umowę zlecenia lub jako wolontariuszy, w kilku miejscach środki na ich wynagrodzenia uruchomiono z puli "robót publicznych".

Warto wprowadzić system, w którym osoby przyjeżdżające do gminy wypełniają ankietę potrzeb i możliwości. Dzięki temu łatwiej znaleźć osoby z wykształceniem pedagogicznym czy psychologicznym, gotowe podjąć pracę w oddziałach przygotowawczych. Przykład ankiety z Sopotu:

https://sosdlaedukacji.pl/wp-content/uploads/2022/03/ANKIETA_dwujezyczna_AKTUAL_05_03.pdf

Jak zapewnić dzieciom bezpieczeństwo? Co zrobić gdy coś się wydarzy w oddziale znajdującym się w innej lokalizacji? Jak się zabezpieczać?

Samorząd może sfinansować ubezpieczenia NNW dla dzieci - konieczny jest kontakt z firmami ubezpieczeniowymi oferującymi grupowe ubezpieczenia.

Czy organ prowadzący może odmówić zatrudnienia w szkole asystenta międzykulturowego lub asystentki międzykulturowej?

Nie. Art. 165 Prawa oświatowego mówi o prawie dziecka do zatrudnienia osoby wspierającej – asystenta międzykulturowego. Jeśli rodzic lub dyrekcja placówki wnioskuje do organu prowadzącego o zatrudnienie pomocy nauczyciela z zadaniami asystenta międzykulturowego, to organ prowadzący nie ma podstawy prawnej, która pozwoliłaby mu odmówić:

<https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-oswiatowe-18558680/art-165>.

Więcej na temat asystentów i asystentek międzykulturowych:

<https://sosdlaedukacji.pl/wp-content/uploads/2022/04/Krakow-dobre-praktyki.pdf>

Gdzie szukać środków na zatrudnienie asystentek, pomocy nauczycielek i tłumaczek?

Subwencja oświatowa na dzieci uchodźcze jest zwiększona, co oznacza, że MEiN prześle samorządom dodatkowe środki na edukację i wsparcie. Ukraińskie nauczycielki, które chcą pracować na stanowisku pedagogicznym, muszą przeprowadzić procedurę uznania zagranicznego dyplomu, a następnie mogą się ubiegać o uzyskanie uprawnień zawodowych. Osoby, które nie mają jeszcze takich uprawnień, mogą zostać zatrudnione na stanowisku asystentki nauczycielki:

<https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-oswiatowe-18558680/art-15>.

Są wtedy pracownikami niepedagogicznymi – w przypadku szkół prowadzonych przez JST stają się pracownikami samorządowymi. Pomoc nauczycielki należy zatrudnić na zasadach

przewidzianych w Kodeksie pracy. Pomocy tej udziela się nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy:

<https://www.portaloswiatowy.pl/analizy-i-interpretacje/zatrudnienie-pomocy-nauczyciela-z-ukrainy-na-jakich-warunkach-21392.html>.

Jednocześnie osoby z Ukrainy można zatrudniać w szkołach i innych placówkach edukacyjnych w ramach tak zwanych „robót publicznych” lub programów pomocowych, takich jak „Cash for Work” (prowadzony przez Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej), w których to sponsorzy finansują prace uchodźczyń. Więcej na temat projektu „Cash for Work”: <https://sosdlaedukacji.pl/wp-content/uploads/2022/04/Lublin-dobre-praktyki-1.pdf>

O ile można zwiększyć liczebność oddziałów w placówkach edukacyjnych?

Jeśli do danego oddziału jest już zapisana maksymalna liczba dzieci, na podstawie rozporządzenia można dołączyć tylko określoną liczbę dodatkowych uczennic i uczniów:

- oddział przedszkolny – 3 dzieci;
- klasy I–III – 4 dzieci (maksymalnie 29 osób w oddziale);
- przedszkolne i szkolne oddziały integracyjne – 2 dzieci z niepełnosprawnością;
- przedszkolne i szkolne oddziały specjalne – 2 dzieci z niepełnosprawnością;
- klasy łączone w szkołach specjalnych – 2 dzieci z niepełnosprawnością;
- grupy wychowawcze w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym lub specjalnym ośrodku wychowawczym – 2 osoby z niepełnosprawnością;
- zajęcia świetlicowe – 4 dzieci lub 2 dzieci z niepełnosprawnością.

Rozporządzenie w tej sprawie nie dotyczy wszystkich ukraińskich dzieci, a jedynie tych, które przybyły do Polski po 24 lutego 2022.

Czy można przyjąć do szkoły specjalnej ucznia lub uczennicę z niepełnosprawnością, jeżeli nie mają jeszcze orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego?

Dyrekcja przedszkola specjalnego, szkoły specjalnej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego lub specjalnego ośrodka wychowawczego może przyjąć dziecko na podstawie oświadczenia rodzica lub osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem. W oświadczeniu musi się znaleźć informacja, że złożono już do poradni psychologiczno-pedagogicznej wniosek o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Warto pamiętać, że dopóki dziecko nie ma orzeczenia, nie przysługuje mu podwyższona subwencja oświatowa.

Czy w poradniach psychologiczno-pedagogicznych można zatrudniać tłumaczki i asystentki, które pomogą w komunikacji z osobami z Ukrainy?

W roku szkolnym 2021/2022 w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej może być, za zgodą kuratora oświaty, zatrudniona osoba niebędąca nauczycielką. Jej zadaniem ma być rozpoznawanie specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci z obywatelstwem ukraińskim. Taka osoba powinna mieć przygotowanie uznane przez dyrekcję poradni za odpowiednie do realizacji wspomnianych zadań.